

รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว
เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
Tourism Supply Chain Management Model
for Sustainable Tourism Development

มนทิรา สังข์ทอง

Monthira Sangthong

ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร*

Siravit Koolrojanapat

วิชัย แหวนเพชร**

Wichai Vanpetch

หลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาการบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Doctor of Philosophy Program in Development Administration Suan Sunandha Rajabhat University

Email : monthira_san@nstru.ac.th

Received : June 11, 2019

Revised : July 16, 2020

Accepted : July 17, 2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (๑) ศึกษาสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช (๒) พัฒนารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช (๓) ประเมินและยืนยันรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่ม ๓ ภาค ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้แทนจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน จำนวน ๓๔๐ คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ผลการวิจัย พบว่า (๑) สภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีองค์ประกอบ ๔ ด้าน คือสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต้นน้ำ ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านกลางน้ำ ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านปลายน้ำ และการพัฒนาการท่องเที่ยว

* รศ.ดร.ศิริวิทย์ กุลโรจนภัทร Asst.Prof.Dr.Siravit Koolrojanapat อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาการบริหารการพัฒนา Lecturer, Doctor of Philosophy Program

** รศ.ดร.วิชัย แหวนเพชร Asst.Prof.Dr.Wichai Vanpetch อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์สาขาการบริหารการพัฒนา Lecturer, Doctor of Philosophy Program

อย่างยั่งยืน (๒) ผลการพัฒนาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นไปตามรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว และ (๓) แบบจำลองสมการโครงสร้างของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

คำสำคัญ: ห่วงโซ่อุปทาน ; การท่องเที่ยว; อย่างยั่งยืน; พัฒนาการ

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the state of the situation of tourism supply chain of Nakorn Si Thammarat Province (2) to develop supply chain model of tourism for sustainable tourism development of Nakorn Si Thammarat Province. And (3) to assess and confirm the success of tourism supply chain model.

The research used mixed methods research. The sample groups of 340 samples used in this research they were from the three groups of stakeholders involved in the tourism of Nakorn Si Thammarat Province. The data were analyzed by Structural Equation Model (SEM). The major finding were as follows: (1) The Tourism supply chain were conditions about upstream, midstream and downstream factors for sustainable tourism development. (2) The result of the development of tourism supply chain model for sustainable tourism development. It was found that causal relationship model of tourism supply chain management. And (3) The structural equation model of the tourism supply chain management model for sustainable tourism development and the researcher were developed suitability in line with the empirical data.

Keywords: Supply Chain; Tourism; Sustainable; development

บทนำ

การท่องเที่ยวทั่วโลกมีการเติบโตและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยในช่วงปี ๒๕๕๓-๒๕๕๘ จำนวนนักท่องเที่ยวทั่วโลก มีอัตราการเติบโตร้อยละ ๗.๖๘ ด้วยสถานการณ์การท่องเที่ยวโลกที่มีการแข่งขันอย่างรุนแรงและรวดเร็วมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นหลาย ๆ ภูมิภาคของโลกยังคงมีจำนวนนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นซึ่งทำให้การใช้จ่ายด้านการท่องเที่ยวในต่างประเทศของนักท่องเที่ยวเงินขยายตัวในอัตราที่สูงส่งผลให้ประเทศญี่ปุ่น ไทย และหลายประเทศในยุโรปที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมของนักท่องเที่ยวเงินได้รับประโยชน์กันถ้วนหน้า จากผลประโยชน์อาจกลายเป็นปัญหาสาเหตุจากการขาดจริยธรรมทางธุรกิจและ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่อลูกค้าของธุรกิจการท่องเที่ยวมาจากการกดดันเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรโดยเห็นว่าเป็นเรื่องไม่ผิดกฎหมายโดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวและสาเหตุจากการขาดจริยธรรมและจรรยาบรรณในการแพร่ภาพข่าวสารถ่ายทอดไลฟ์สดทางเฟซบุ๊กหรือการขาดจริยธรรมในการใช้สื่อออนไลน์^๑ จริยธรรมเป็นหลักเกณฑ์หรือแนวความประพฤติและการปฏิบัติของมนุษย์ในสังคม ผู้ประกอบการทางธุรกิจจึงควรมีจริยธรรมเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง แก่ผู้อื่นและสังคมโดยรวมเพื่อยกมาตรฐานการท่องเที่ยวในไทยและยกระดับการแข่งขันกับนานาประเทศ^๒

ด้วยความหลากหลายทางธรรมชาติและวัฒนธรรม ได้กระจายอยู่ทั้งในเขตพื้นที่เมืองและพื้นที่ชนบท ทรัพยากรที่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก จากข้อมูลของ Travel and Tourism Competitiveness Index ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ พบว่า ประเทศไทยมีอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันในลำดับที่ ๓๕ ของโลกและเป็นอันดับที่ ๑๐ ในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก เป็นอันดับที่สูงขึ้นจากปี ๒๕๕๕ ทำให้ประเทศไทยมีจุดเด่นในด้านทรัพยากรธรรมชาติ โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมทางอากาศ โครงสร้างพื้นฐานในการบริการนักท่องเที่ยว สำหรับปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนด้านสุขอนามัย^๓ จากผลของการจัดอันดับข้างต้น เห็นได้ว่าประเทศไทยควรให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวความคิดที่มุ่งเน้นให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมปรับสภาพการจัดการเพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไปจากสังคมบริโภคนิยมสู่ยุคสมัยสังคมเป็นใหญ่ ขอบเขตของการพัฒนาจึงครอบคลุมองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยวดังยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทยปี ๒๕๕๘-๒๕๖๐ คำกล่าวว่า ในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ว่าสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้านการตลาด ด้านการพัฒนาสินค้าและบริการ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว^๔ โดยมีองค์ประกอบหลักของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทยแบ่งออกเป็น

๑) อุปสงค์ต่อการท่องเที่ยว (tourism demand) ที่อยู่ในรูปของจำนวนหรือปริมาณหรือพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

๒) อุปทานของการท่องเที่ยว (tourism supply)

๓) การจัดการ (management) ซึ่งมีความสอดคล้องที่อยู่ภายใต้หลักการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การจัดการห่วงโซ่อุปทานเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางธุรกิจตั้งแต่แหล่ง

^๑ ปณัษฐา สีสายุทธ และ บุญเลิศ โอธูสู, “จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนยุคสื่อดิจิทัล”, วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์, ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๑๗๖-๑๘๘.

^๒ สุนิย์ ล่องประเสริฐ และปลื้มใจ ไพจิตร, “จริยธรรมทางธุรกิจการท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วารสารวิทยาการจัดการ, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ [๒๕๕๙] : ๑๔๙-๑๗๑.

^๓ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐. (๒๕๕๘) : ๘.

^๔ กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร, “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.)”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา : https://tattourismjournal.files.wordpress.com/2016/01/7_tourism_forum_2016.pdf, ๒๕๕๘.

ของวัตถุดิบต้นน้ำ (upstream source) จนถึงการส่งมอบสินค้าและบริการปลายน้ำ (downstream customers) โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าแบบยั่งยืน (customer satisfaction) และลดต้นทุน เพิ่มศักยภาพการแข่งขันที่เหนือกว่าคู่แข่ง

การท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วหลังจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ประกาศให้เป็นเมืองต้องห้าม...พลาด จึงทำให้เกิดปัญหา ซึ่งปัญหาด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดนครศรีธรรมราช ไม่ได้อยู่ที่แหล่งท่องเที่ยว หากแต่อยู่ที่การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว (tourism supply chain management)

ดังนั้น ผู้วิจัยตระหนักถึงความจำเป็นที่จะศึกษาการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวซึ่งเป็นการจัดการรูปแบบหนึ่งที่น่าจะเหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นการพัฒนาโดยองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช
๒. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช
๓. เพื่อประเมินและยืนยันรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีการศึกษา

๑. ขอบเขตการวิจัย

๑.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาแบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (quality research) มุ่งศึกษารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว ปัจจัยต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ และศึกษาอิทธิพลของปัจจัยต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำที่ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดนครศรีธรรมราช

๑.๒ ขอบเขตด้านประชากรและสถานที่

ประชากรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบประชากร เป็นผู้ประกอบการ

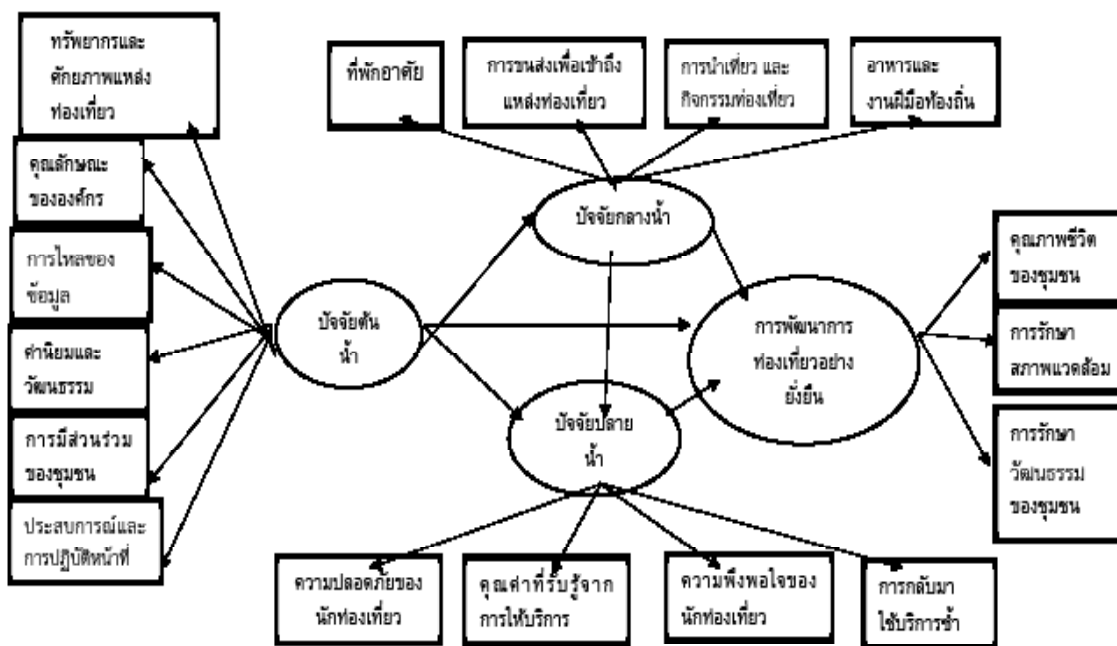
๑.๒.๑ การวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากร ได้แก่ กลุ่ม ๓ ภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ผู้แทนจากองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เช่น ผู้บริหาร

ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราชทั้งภาครัฐและเอกชน ได้แก่ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หอการค้าจังหวัด สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว วิสาหกิจชุมชน ผู้ประกอบการธุรกิจที่พัก ร้านอาหาร ธุรกิจนำเที่ยว จำนวน ๒๐ คน

๑.๒.๒ การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานขององค์กรภาครัฐ และเอกชน นักท่องเที่ยว ชุมชนใกล้เคียงแหล่งท่องเที่ยวจำนวน ๓๔๐ คน

๒. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์รูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยแสดงในกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ ๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการจัดการการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ปัจจัยสำคัญ ๒ ส่วน^๕ คือ

๑) อุปสงค์ทางการท่องเที่ยว หมายถึง ตลาดนักท่องเที่ยวซึ่งจะเป็นผู้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและบริการด้านการท่องเที่ยว

^๕ แสงเข บัญศิริ เทิดชาย ช่วยบำรุง และวรวิทย์ สุเมธ, การเสริมสร้างศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ๕ เขตของไทย, (กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยว, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๖๑).

๒) อุปทานทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วย แรงจูงใจและกิจกรรมการท่องเที่ยวทั้งธรรมชาติ วัฒนธรรม และลักษณะเฉพาะตัว บางอย่าง รวมถึงอาหารและที่พัก และสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการโดยผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว

นอกจากนั้น อุปทานทางการท่องเที่ยวยังมีความหมายครอบคลุมไปถึงการวางแผนพัฒนาและการสนับสนุนของเจ้าหน้าที่ของรัฐ ทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ รวมถึงความร่วมมือร่วมใจของประชาชนเจ้าของพื้นที่ โดยเน้นถึงความโดดเด่นของการท่องเที่ยวที่พึ่งพาอาศัยชุมชน (community based tourism) การสร้างจิตสำนึกให้ผู้คนในชุมชนตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติและศิลปวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่นตน โดยทำให้การท่องเที่ยวมุ่งเน้นไปถึงผลที่จะเกิดแก่ชุมชน กระบวนการวางแผนและพัฒนา และจะนำไปสู่การตัดสินใจและการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จะนำมาซึ่งประโยชน์ที่ตกแก่ชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องกันภายในโซ่อุปทานของชุมชนต้องมีความร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการพัฒนาโซ่อุปทานอย่างยั่งยืน เช่น การพัฒนากิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่ภายในชุมชน การสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ โดยยังคงความเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน การอนุรักษ์โดยใช้ทรัพยากรอย่างพอดี การรักษาและส่งเสริมความหลากหลายของธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรม โดยการใช้ภูมิปัญญาพื้นบ้านประยุกต์กับเทคโนโลยีแบบใหม่ การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดอย่างเหมาะสมจะสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยาวนาน^๖

การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวและกีฬาของประเทศให้มีทิศทางสอดคล้องกับแผนในระดับต่าง ๆ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้จัดทำยุทธศาสตร์กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ตามกรอบแนวคิด หลักการของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔) กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์ออกเป็น ๖ ยุทธศาสตร์ และมี ๓ ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การพัฒนาสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพและปลอดภัย ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมการท่องเที่ยวในเชิงคุณภาพให้มีการเติบโตอย่างสมดุลและยั่งยืน และยุทธศาสตร์ที่ ๖ การพัฒนาระบบการบริหารจัดการ และสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านการท่องเที่ยวและกีฬา

^๖ ทศนีย์ สิริวิทยกุล, “การจัดการโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเชียง จังหวัดอุดรธานี”, วารสารรัชต์ภาคย์, ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๔ (กันยายน-ธันวาคม, ๒๕๖๐).

แนวคิดเกี่ยวกับห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว

ห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว (Tourism Supply Chain) คือ ห่วงโซ่ที่ประกอบด้วย ผู้ค้าที่มีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของสินค้าและบริการไปจนถึงขั้นตอนการส่งมอบสินค้าให้ถึงมือลูกค้าในธุรกิจการท่องเที่ยว^๗ และเครือข่ายขององค์กรด้านการท่องเที่ยวที่มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรมและผลิตภัณฑ์สำหรับการท่องเที่ยว^๘ รวมไปถึงการส่งมอบบริการนั้นให้กับนักท่องเที่ยว^๙ การจัดองค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานของการท่องเที่ยว โดยแบ่งส่วนประกอบออกเป็น ๔ ส่วน ได้แก่

- ๑) ผู้จัดจำหน่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว (suppliers)
- ๒) ผู้ประกอบการทัวร์ (tours operator)
- ๓) ตัวแทนการท่องเที่ยว (agents)
- ๔) ลูกค้า (customers)

ถือว่า องค์ประกอบทั้ง ๔ ส่วนนี้ มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงเป็นหนึ่งเดียวกันในห่วงโซ่อุปทานจากการศึกษาโซ่อุปทานและตัวแบบข้อมูลในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย^{๑๐} พบว่า ผู้ประกอบการที่เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๖ กลุ่ม ประกอบด้วย

- ๑) โรงแรมและที่พัก
- ๒) ตัวแทนการท่องเที่ยว
- ๓) หน่วยงานดูแลและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว
- ๔) ธุรกิจการท่องเที่ยวและกิจกรรม
- ๕) ธุรกิจและบริการด้านอาหาร
- ๖) ธุรกิจการเดินทาง

มีเพียง ๒ กลุ่มที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดคือ โรงแรม และตัวแทนการท่องเที่ยว

---

^๗ Tapper and Font, Tourism supply chains Report of a desk research project for the travel foundation, Leeds Metropolitan University, 2004.

^๘ Zhang et al. Supply-chain considerations in marketing underdeveloped regional destinations: A case study of Chinese to Goldfields region of Victoria. **Tourism Management**, 2009.

^๙ Kaukal et al. An approach to enable interoperability in electronic tourism markets, (8th) **European Conference on Information System (ECIS 2000)**.

^{๑๐} ศรีสมรัก อินทจันทร์ยง และคณะ, “การศึกษาโซ่อุปทานและตัวแบบข้อมูลในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย”, **วารสารสุทธิปริทัศน์** ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๘๕ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๗) : ๓๕๓.

การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว (managing tourism supply chain) มีแนวคิดจาก Tourism Supply Chain Management (TSCM) โดยแบ่งออกเป็น ๒ ส่วนประกอบใหญ่ๆ คือ

๑. การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในด้านการให้บริการ
๒. โลจิสติกส์การท่องเที่ยวคือการเดินทางท่องเที่ยว ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว ที่พักอาศัย อาหารและเครื่องดื่มของนักท่องเที่ยว

การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวที่ดีนั้น ต้องมีการจัดการท่องเที่ยวให้ได้ตามแบบแผนที่นักท่องเที่ยวต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีข้อผิดพลาดน้อย หรือมีกิจกรรมที่ไม่จำเป็นให้น้อยที่สุด โดยต้องไม่มีข้อผิดพลาดใด ๆ ระหว่างการเดินทางและนักท่องเที่ยวต้องได้รับการบริการอย่างดีและมีความพึงพอใจที่สุด^{๑๑}

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

นิยามการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน องค์การมหาชน อพท. มปป. เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการพัฒนาย่างสมดุลทั้ง ๓ มิติ คือ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อนำไปสู่ความอยู่ดีมีสุขของชุมชนท้องถิ่นในพื้นที่พิเศษ กล่าวคือ การท่องเที่ยวเป็นที่มาของรายได้ เป็นเครื่องมือในการอนุรักษ์ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิตอันดีงาม และเป็นเครื่องมือในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาการท่องเที่ยวให้เกิดความยั่งยืนนั้น ได้แก่ นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และผู้ประกอบการ

หลักการที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือ

๑. มีการดำเนินการจัดการภายใต้ขีดความสามารถของระบบธรรมชาติมีการทดแทนการฟื้นฟูให้สามารถผลิตและให้บริการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ตลอดไปโดยไม่ลดถอยหรือเสื่อมโทรมลง ตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนและความต้องการของชุมชน
๒. มีการกระจายประโยชน์อย่างเป็นธรรมสู่ท้องถิ่น
๓. ให้ประสบการณ์ันทนาการที่มีคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว
๔. ให้ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับพื้นที่ทรัพยากรและวิถีชีวิต
๕. การออกแบบที่กลมกลืนกับสถาปัตยกรรมท้องถิ่นและใช้วัสดุในท้องถิ่น

^{๑๑} Piboonrungraj and Disney S.M. Tourism Supply Chains: A Conceptual Framework, Exploring Tourism III. Issue in PhD Research, In: Proceeding of the PhD Networking Conference, (July 2009), Christel DeHaan Tourism and Travel Research Institute, 2009.

๖. เน้นการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนสู่แผนพัฒนาระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับประเทศ

๗. เน้นข้อมูลพื้นฐานเพื่อเป็นฐานการตัดสินใจและการติดตามตรวจสอบ^{๑๒} และการเพิ่มหลักการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในมิติด้าน

๑. การฝึกอบรมบุคลากรโดยการสอดแทรกแนวคิด และวิถีปฏิบัติในการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อบุคลากรในท้องถิ่นทุกระดับ ซึ่งจะเป็นการช่วยยกระดับการบริการการท่องเที่ยว

๒. การทำการตลาดด้วยความรับผิดชอบ เป็นการตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ในขณะที่ผู้ประกอบการก็ต้องทำการตลาดให้ลูกค้าทราบถึงจริยธรรมของบริษัท ความรับผิดชอบต่อผู้บริโภคและผู้ประกอบการจะต้องสร้างจิตสำนึกในการท่องเที่ยวให้เกิดขึ้นกับนักท่องเที่ยวด้วยการประชาสัมพันธ์และ

๓. การดำเนินการวิจัยเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการช่วยแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน^{๑๓}

ซึ่งจากหลักการดังกล่าวนำไปสู่ลักษณะการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจำแนกเป็น ๓ ส่วน ได้แก่

๑. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความต่อเนื่อง (continuity) ของทรัพยากรธรรมชาติและความต่อเนื่องของวัฒนธรรมซึ่งจัดเป็นทรัพยากรหลักในการท่องเที่ยว และสามารถมอบประสบการณ์ันทนาการที่ดีให้แก่นักท่องเที่ยว

๒. เป็นการท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ (quality) มุ่งเน้นคุณภาพของสามส่วนหลัก คือ คุณภาพของสิ่งแวดล้อม คุณภาพของประสบการณ์ันทนาการที่นักท่องเที่ยวได้รับและคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

๓. เป็นการท่องเที่ยวที่มีความสมดุล (balance) ระหว่างความต้องการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ความต้องการของชุมชนท้องถิ่นและขีดความสามารถของทรัพยากร^{๑๔}

^{๑๒} World Tourism Organization, Indicators for sustainable development for tourism destinations: A gGuide book. Madrid: WTO, 2004.

^{๑๓} Tourism Concern, Beyond the Green Horizon: Principles for Sustainable Tourismn. United Kingdom: World Wildlife Fund, 1992.

^{๑๔} อุษาวดี พูลพิพัฒน์ผล, “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย”, *จุลสารการท่องเที่ยว*, ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม- ธันวาคม ๒๕๔๕) : ๒๕.

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใช้ระเบียบวิธีวิจัยทั้งเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ผสมผสานกันโดยดำเนินการตามลำดับดังนี้

๑. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญในธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จำนวน ๒๐ ท่าน

๒. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) กลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจาก คือ กลุ่ม ๓ ภาค ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ได้แก่ ผู้บริหารและพนักงานจากองค์กรภาครัฐภาคเอกชน และภาคประชาชนที่เป็นนักท่องเที่ยว จากข้อมูลที่รวบรวมมีจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวจังหวังรัตนครศรีธรรมราช เมื่อปี ๒๕๕๙^{๑๕} จำนวน ๓,๕๙๔,๒๖๗ คน และประชากรของจังหวัดรัตนครศรีธรรมราช จำนวน ๑,๕๕๔,๔๓๒ คน สำหรับการพิจารณาความเหมาะสมของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาถึงขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมกับการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model: SEM) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างตาม^{๑๖} ที่แนะนำว่าขนาดของตัวอย่างที่เหมาะสม คือ ๒๐๐-๓๐๐ ตัวอย่าง และได้แนะนำขนาดของตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยควรมีขนาดตัวอย่าง ๑๐-๒๐ เท่าของจำนวนตัวแปรสังเกตได้ในงานวิจัยนั้น ๆ ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีตัวแปรสังเกตได้จำนวน ๑๗ ตัวแปร ขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมและเพียงพอจึงควรมี ๒๐ เท่า x ๑๗ ตัวแปรสังเกตได้ เท่ากับ ๓๔๐ ตัวอย่าง ดังนั้น การวิจัยในครั้งนี้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๔๐ ตัวอย่าง ซึ่งเป็นขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural Equation Model : SEM) ได้อย่างเหมาะสม

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาสามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

๑. สภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวในจังหวัดรัตนครศรีธรรมราช จากการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ พบว่า การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีองค์ประกอบ ๔ ด้าน ดังนี้

^{๑๕} กรมการท่องเที่ยว, “ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว”, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.tourism.go.th/> [๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐].

^{๑๖} Hair, Jr., J. F. Black, W. C., Babin, B. J. Anderson, R. E., & Tatham, R. L., “Multivariate Data Analysis 7th ed”, Upper Saddle River NJ: Pearson Prentice Hall, 2010.

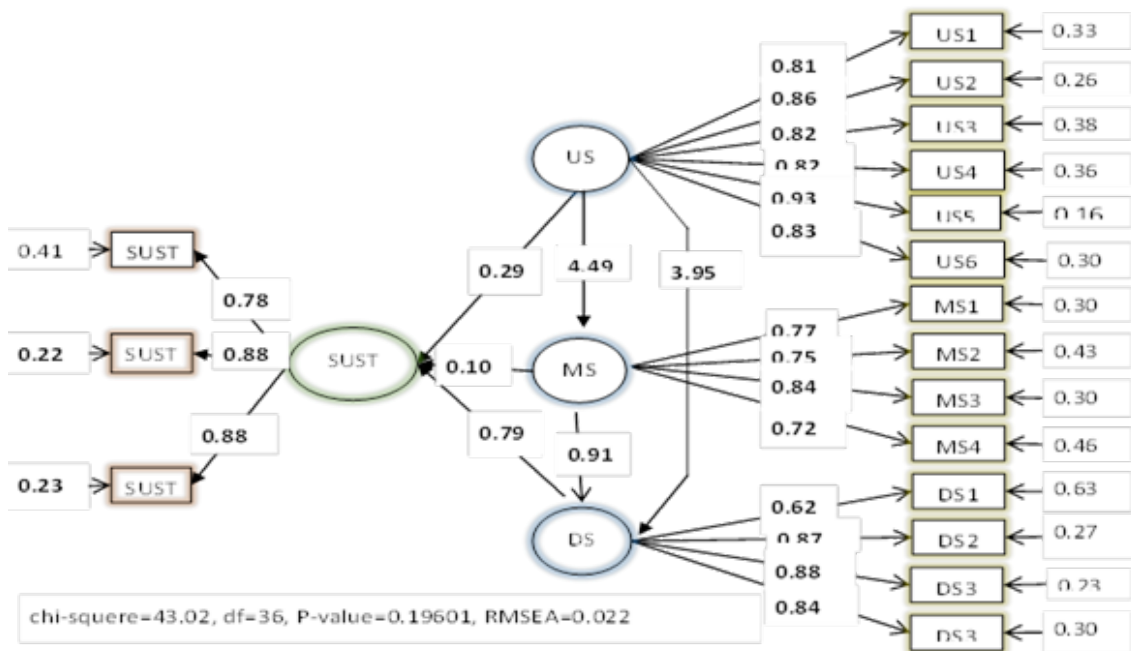
- ๑) สภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต้นน้ำ (US) มี ๖ ตัวแปร คือ
  - ด้านทรัพยากรและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (US1)
  - ด้านคุณลักษณะขององค์กร (US2)
  - ข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ (US3)
  - ค่านิยมและวัฒนธรรม (US4)
  - การมีส่วนร่วมของชุมชน (US5)
  - ประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร (US6)
- ๒) สภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านกลางน้ำ (MS) มี ๔ ตัวแปร คือ
  - ที่พักอาศัย (MS1)
  - การขนส่งเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (MS2)
  - การนำเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว (MS3)
  - อาหารและงานฝีมือท้องถิ่น (MS4)
- ๓) สภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านปลายน้ำ (DS) มี ๔ ตัวแปร คือ
  - ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (DS1)
  - คุณค่าที่รับรู้จากการให้บริการ (DS2)
  - ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (DS3)
  - การกลับมาเที่ยวซ้ำ (DS4)
- ๔) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (SUST) มี ๓ ตัวแปร คือ
  - การรักษาวัฒนธรรมของชุมชน (SUST1)
  - คุณภาพชีวิตของชุมชน (SUST2)
  - การรักษาสภาพแวดล้อม (SUST3)

๒. พัฒนารูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในจังหวัดนครศรีธรรมราช จากการศึกษา พบว่า การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รูปแบบที่เหมาะสมตามโมเดลสมการโครงสร้าง ดังนี้

โมเดลสมการโครงสร้าง

การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling : SEM) การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป LISREL version ๘.๗๒ (print out) เพื่อทำการเปรียบเทียบถึงความกลมกลืนระหว่างโมเดลที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยเกณฑ์ในการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

พิจารณาจากค่าสถิติซึ่งประกอบด้วย ค่า Chi-Square, df , χ^2/df , GFI, AGFI, และ RMSEA ซึ่งได้จากการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลโดยรวม รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยพิจารณาจากค่าสถิติที่คำนวณได้ คือ $\chi^2 = ๖๘๖.๙๖$, $df = ๑๑๓$, $p\text{-value} = ๐.๐๐$, $GFI = ๐.๘๓$, $AGFI = ๐.๗๗$ และ $RMSEA = ๐.๑๑$ ซึ่งค่าสถิติที่สำคัญทุกตัวยังไม่ผ่านเกณฑ์ตามที่กำหนดไว้^{๑๗} ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการปรับโมเดล (Model Modification) โดยพิจารณาจากคำแนะนำในการปรับพารามิเตอร์ในโมเดลด้วยค่าดัชนีปรับโมเดล (Model Modification Indices: MI) จากนั้นปรับพารามิเตอร์โดยยินยอมให้ผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้นให้ค่าความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้ จนกระทั่งค่าดัชนีความกลมกลืนมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลโดยรวมหลังจากที่ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับโมเดลทำให้สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ที่ได้ตั้งแผนภาพที่ ๒ และตารางที่ ๑

ภาพที่ ๒ โมเดลสมการโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการห่วงโซ่อุปทาน

การท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากภาพที่ ๒ ผลการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเกณฑ์ดี ซึ่งค่าสถิติวัดความกลมกลืน (Goodness of fit statistics) ผ่านเกณฑ์ทุกตัว และการประเมินเชิงยืนยัน พบว่ารายการตัวแปร

^{๑๗} Diamantopoulos and Siguaw, "Introducing LISREL: A guide for the uninitiated", (London: Sage Publications, 2000) : 87.

สังเกตได้ทั้ง ๑๗ ตัว จัดเป็นองค์ประกอบย่อยขององค์ประกอบหลักทั้ง ๔ ด้าน และประกอบกันเป็นการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจริง ซึ่งมีค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ โดยผู้วิจัยนำเสนอค่าสถิติวัดความกลมกลืนของโมเดล ดังรายละเอียด ในตารางที่ ๒

ตารางที่ ๑ ค่าสถิติวัดความสอดคล้องกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโมเดลการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ดัชนีความกลมกลืน	เกณฑ์	ก่อนปรับโมเดล		หลังปรับโมเดล		สรุป
		ค่าที่ได้	ผลการพิจารณา	ค่าที่ได้	ผลการพิจารณา	
๑. ค่าสถิติไค-สแควร์						
ค่า χ^2 -test หรือ X^2 -Sig (p)	$p > 0.05$	0.00	ไม่ผ่าน	0.20	ผ่าน	ดี
ค่า χ^2/df	< 2.00	๖.๐๘	ผ่าน	๑.๒๐	ผ่าน	ดี
(ก่อนปรับ $\chi^2 = ๖๘๖.๙๖$ df = ๑๑๓) (หลังปรับ $\chi^2 = ๔๓.๐๒$ df = ๓๖)						
๒. ค่าดัชนีความกลมกลืนเชิงสมบูรณ์						
ค่า GFI	≥ 0.95	๐.๘๓	ไม่ผ่าน	๐.๙๙	ผ่าน	ดี
ค่า AGFI	≥ 0.95	๐.๗๗	ไม่ผ่าน	๐.๙๕	ผ่าน	ดี
ค่า PGFI	≤ 0.50	๐.๖๑	ไม่ผ่าน	๐.๒๓	ผ่าน	ดี
๓. ค่าดัชนีบ่งบอกความกลมกลืนเชิงสัมพันธ์						
ค่า NFI	≥ 0.95	๐.๙๖	ผ่าน	๑.๐๐	ผ่าน	ดี
ค่า CFI	≥ 0.95	๐.๙๖	ผ่าน	๑.๐๐	ผ่าน	ดี
๔. ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า						
ค่า RMSEA	≤ 0.05	๐.๑๑	ไม่ผ่าน	๐.๐๔	ผ่าน	ดี
ค่า SRMR	≤ 0.05	๐.๐๕	ผ่าน	๐.๐๒	ผ่าน	ดี
๕. ค่าดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนในรูปความคลาดเคลื่อน						
ค่า RMR	≤ 0.05	๐.๐๕	ผ่าน	๐.๐๒	ผ่าน	ดี

จากตารางที่ ๑ แสดงให้เห็นว่าการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างในครั้งแรก(ก่อนปรับ) ค่าดัชนีต่าง ๆ ยังไม่ผ่านเกณฑ์การพิจารณา แต่เมื่อมีการปรับโมเดลแล้วพบว่า ค่าดัชนีต่าง ๆ ผ่านเกณฑ์การพิจารณาทุกข้อ เมื่อพิจารณาค่าดัชนีความกลมกลืนของโมเดลพบว่า โมเดลมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์โดยมีค่าดัชนีความกลมกลืนทั้ง ๔ ดัชนีที่ผ่านเกณฑ์การยอมรับ คือค่าดัชนี $\chi^2/df = ๑.๒๐$, GFI = ๐.๙๙, AGFI = ๐.๙๕ และ RMSEA = ๐.๐๔ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าโมเดลสมการเชิงโครงสร้างหรือรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

๓. ผลการวิเคราะห์ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้

โมเดลการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลักทั้ง ๔ ด้าน จาก ๑๗ ตัวแปรสังเกตได้ จัดเป็นองค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (b) พบว่า มีค่าเป็นบวกทั้งหมด มีขนาดตั้งแต่ ๐.๖๒-๐.๙๓ และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทุกตัว โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีน้ำหนักรวมเท่ากับ ๐.๙๓ รองลงมาคือ ด้านความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยวด้านคุณภาพชีวิตของชุมชน และด้านการรักษาสภาพแวดล้อมมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากันทั้ง ๓ ตัวแปรที่ ๐.๘๘ ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีน้ำหนักรวมน้อยที่สุดคือ ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวมีน้ำหนักรวมเท่ากับ ๐.๖๒ รายละเอียดดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๒ ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของโมเดลการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (TSCM)

องค์ประกอบตัวแปร	ค่าน้ำหนักองค์ประกอบ		ลำดับความสำคัญ
	λ	β	
๑. ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต้นน้ำ (a)	๐.๘๔		๓
๑) ด้านทรัพยากรและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (a1)	๐.๘๑	๐.๘๑	
๒) ด้านคุณลักษณะขององค์กร (a2)	๐.๘๖	๐.๘๖	
๓) ด้านข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ (a3)	๐.๘๒	๐.๘๒	
๔) ด้านค่านิยมและวัฒนธรรม (a4)	๐.๘๒	๐.๘๒	
๕) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (a5)	๐.๙๓	๐.๙๓	
๖) ด้านประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร (a6)	๐.๘๓	๐.๘๓	
๒. ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านกลางน้ำ (b)	๐.๙๘		๑
๑) ด้านที่พักอาศัย (b1)	๐.๗๗	๐.๗๗	
๒) ด้านการขนส่งเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (b2)	๐.๗๕	๐.๗๕	
๓) ด้านการนำเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว (b3)	๐.๘๔	๐.๘๔	
๔) ด้านอาหารและงานฝีมือท้องถิ่น (b4)	๐.๗๒	๐.๗๒	

๓. ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้าน ปลายน้ำ (c)	๐.๗๙		๔
๑) ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (c1)	๐.๖๒	๐.๖๒	
๒) ด้านคุณค่าที่รับรู้จากการให้บริการ (c2)	๐.๘๗	๐.๘๗	
๓) ด้านความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยว (c3)	๐.๘๘	๐.๘๘	
๔) ด้านการกลับมาเที่ยวซ้ำ (c4)	๐.๘๔	๐.๘๔	
๔. ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (d)	๐.๘๗		๒
๑) ด้านการรักษาวัฒนธรรมของชุมชน (d1)	๐.๗๘	๐.๗๘	
๒) ด้านคุณภาพชีวิตของชุมชน (d2)	๐.๘๘	๐.๘๘	
๓) ด้านการรักษาสภาพแวดล้อม (d3)	๐.๘๘	๐.๘๘	

จากภาพที่ ๒ และตารางที่ ๒ พบว่า โมเดลการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก ๔ ด้านจาก ๑๗ ตัวแปร สังเกตได้เรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบหลัก และองค์ประกอบย่อย ตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบหลัก (λ) จากมากไปน้อยดังนี้

เรียงลำดับความสำคัญขององค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน คือ

ลำดับที่ ๑ ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านกลางน้ำ (b) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๙๘

ลำดับที่ ๒ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (d) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๗

ลำดับที่ ๓ ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต้นน้ำ (a) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๔

ลำดับที่ ๔ ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านปลายน้ำ (c) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๗

ลำดับที่ ๑ องค์ประกอบด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านกลางน้ำ (b) มี ๔ ตัวแปร ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดลำดับที่ ๑ ด้านการนำเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว (b3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๔ ลำดับที่ ๒ ด้านที่พักอาศัย (b1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๗๗ ลำดับที่ ๓ ด้านการขนส่งเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว (b2) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๗๕ และลำดับที่ ๔ ด้านอาหารและงานฝีมือท้องถิ่น (MS4) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๗๒

ลำดับที่ ๒ องค์ประกอบด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (d) มี ๓ ตัวแปร ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดลำดับที่ ๑ ด้านคุณภาพชีวิตของชุมชน (d2) และด้านการรักษาสภาพแวดล้อม (d3)

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๘ และลำดับที่ ๓ ด้านการรักษาวัฒนธรรมของชุมชน (d1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๗๘

ลำดับที่ ๓ องค์ประกอบด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต้นน้ำ (a) มี ๖ ตัวแปร ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดลำดับที่ ๑ ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (a5) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๙๓ ลำดับที่ ๒ ด้านคุณลักษณะขององค์กร (a2) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๖ ลำดับที่ ๓ ด้านประสบการณ์และการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร (a6) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๓ ลำดับที่ ๔ ด้านข้อมูลข่าวสารสารสนเทศ (a3) และด้านค่านิยมและวัฒนธรรม (a4) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๒ และลำดับที่ ๖ ด้านทรัพยากรและศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว (a1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๑

ลำดับที่ ๔ องค์ประกอบด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านปลายน้ำ (c) มี ๔ ตัวแปร ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักมากที่สุดลำดับที่ ๑ ด้านความพึงพอใจด้านการท่องเที่ยว (c3) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๘ ลำดับที่ ๒ ด้านคุณค่าที่รับรู้จากการให้บริการ (c2) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๗ ลำดับที่ ๓ ด้านการกลับมาเที่ยวซ้ำ (c4) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๘๔ และลำดับที่ ๔ ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว (c1) ค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ ๐.๖๒

เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (β) พบว่า โมเดลการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๔ ด้าน จาก ๑๗ ตัวแปร สังเกตได้ มีค่าเป็นบวกทั้งหมด มีขนาดตั้งแต่ ๐.๖๒-๐.๙๓ และแตกต่างจากศูนย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ทุกตัว

๓. ประเมินและยืนยันรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

การประเมินและยืนยันรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้วิธีการหาความเที่ยงของตัวแปรแฝง (Construct Reliability : ρ_c) และการหาค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (Average Variance Extracted: ρ_v) ผลการประเมินดังตารางที่ ๓

ตารางที่ ๓ แสดงค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ ขององค์ประกอบ การจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช

ตัวแปรแฝง	ค่าความเที่ยง (ρ_c)			ค่าเฉลี่ยความแปรปรวน ที่สกัดได้ (ρ_v)		
	เกณฑ์	ค่าที่ได้	ผลการ พิจารณา	เกณฑ์	ค่าที่ได้	ผลการ พิจารณา
๑. ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต้นน้ำ (a)	>๐.๖๐	๐.๘๗	มีค่า ความเที่ยงสูง	>๐.๕๐	๐.๘๒	อธิบายได้สูง
๒. ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านกลางน้ำ (b)	>๐.๖๐	๐.๘๙	มีค่า ความเที่ยงสูง	>๐.๕๐	๐.๖๘	อธิบายได้สูง
๓. ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เกี่ยวกับปัจจัยทางด้านปลายน้ำ (c)	>๐.๖๐	๐.๙๐	มีค่า ความเที่ยงสูง	>๐.๕๐	๐.๗๐	อธิบายได้สูง
๔. ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (d)	>๐.๖๐	๐.๘๘	มีค่า ความเที่ยงสูง	>๐.๕๐	๐.๗๒	อธิบายได้สูง

จากตารางที่ ๓ ผลการประเมินและยืนยันรูปแบบการจัดการห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในจังหวัดนครศรีธรรมราช (TSCM) จากค่าความเที่ยงของตัวแปรแฝง (ρ_c) และค่าเฉลี่ยความแปรปรวนที่สกัดได้ (ρ_v) พบว่า องค์ประกอบของห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยว ที่จำเป็น ทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านต้นน้ำ (a) ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านกลางน้ำ (b) ด้านสภาพห่วงโซ่อุปทานการ ท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางด้านปลายน้ำ (c) และด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (d) มีค่าความ เที่ยงสูงเมื่อเทียบกับเกณฑ์ และสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรองค์ประกอบได้สูงเมื่อเทียบ กับเกณฑ์

บรรณานุกรม

ทัศนีย์ สิริราชกุล. “การจัดการห่วงโซ่อุปทานสำหรับการท่องเที่ยวในชุมชนบ้านเชียงจังหวัดอุดรธานี”.

วารสารรัชต์ภาคย์. ปีที่ ๑๑ ฉบับที่ ๒๔ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๖๐).

ปณัชญา สิลายุทธ และ บุญเลิศ โอฐสุ. “จริยธรรมและจรรยาบรรณสื่อมวลชนยุคสื่อดิจิทัล”. วารสาร

บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์. ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒ (พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๖๐) : ๑๗๖-๑๘๘.

สุนีย์ ล่องประเสริฐ และปลื้มใจ ไพจิตร. “จริยธรรมทางธุรกิจการท่องเที่ยวในอำเภอเกาะสมุย จังหวัด สุราษฎร์ธานี”. วารสารวิทยาการจัดการ. ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๙): ๑๔๙-๑๗๑.

ศรีสมรัก อินทจันทร์ยง ลัดดาวัลย์ แก้วกิติพงษ์ และปิเตอร์ รักธรรม. “การศึกษาโซ่อุปทานและตัวแบบข้อมูลในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของประเทศไทย”. **สุทธิปริทัศน์**. ปีที่ ๒๘ ฉบับที่ ๘๕ (มกราคม-มีนาคม ๒๕๕๗) : ๓๕๓.

แสงแข บุญศิริ, เทิดชาย ช่วยบำรุง และวรวิทย์ สุขเสมอ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ การเสริมสร้างศักยภาพด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวของคณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวประจำเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ๕ เขตของไทย. กรุงเทพมหานคร: คณะการจัดการการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, ๒๕๖๑.

อุษาวดี พลพิพัฒน์. “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนในประเทศไทย”. **จตุรสารการท่องเที่ยว**. ปีที่ ๒๑ ฉบับที่ ๔ (ตุลาคม - ธันวาคม ๒๕๕๔) : ๒๕.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. **ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย พ.ศ. ๒๕๕๘-๒๕๖๐**.

กรมการท่องเที่ยว. “ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยว”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.tourism.go.th/> (๑๐ ธันวาคม ๒๕๖๐).

กอบกาญจน์ วัฒนวรางกูร. “การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย(ททท.)”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://tattourismjournal.files.wordpress.com/2016/01/7_tourism_forum_2016.pdf, ๒๕๕๘ [๒๒ กันยายน ๒๕๖๑].

Diamantopoulos, A. and Siguaw. A.D. *Introducing LISREL: A guide for the uninitiated*. London: **Sage Publications**, 2000.

Hair, Jr., J. F. Black, W. C., Babin, B. J. Anderson, R. E., & Tatham, R. L., *Multivariate Data Analysis 7th ed*. Upper Saddle River NJ: **Pearson Prentice Hall**, 2010.

Kaukal M, Hopken W, & Werthner H. An approach to enable interoperability in electronic tourism markets. (8th) **European Conference on Information System, (ECIS 2000)**, 2000.

Piboonrunroj P and Disney S.M., *Tourism Supply Chains: A Conceptual Framework*. Exploring Tourism III: Issue in PhD Research. In: *Proceeding of the PhD Networking Conference*. **Christel DeHaan Tourism and Travel Research Institute**, (July 2009)

Tapper R. and Font X. **Tourism supply chains**. Report of a desk research project for the travel foundation. **Leeds Metropolitan University**, 2004.

Tourism Concern. *Beyond the Green Horizon: Principles for Sustainable Tourism*. United Kingdom: **World Wildlife Fund**, 1992.

World Tourism Organization Indicators for sustainable development for tourism destinations: A guide book. **Madrid: WTO**, 2004.

Zhang Y. and Murphy P. Supply-chain considerations in marketing underdeveloped regional destinations: A case study of Chinese to Goldfields region of Victoria. **Tourism Management**, 2009.

เว็บไซต์

“องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน อพท)”.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.dasta.or.th/www.facebook.com/SaiJaiPaiTiew.
[๒๓ กันยายน ๒๕๖๑].